

Відгук
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Радька Віталія Івановича
“ Організаційно-економічне забезпечення стійкості виробництва молока у
сільськогосподарських підприємствах”,
що подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Однією з основних завдань сільського господарства в нашій країні є забезпечення продовольчої безпеки. Глибока криза, що охопила всю агропромислову сферу країни, не обійшов стороною і молочне скотарство, зокрема сільськогосподарських підприємств. Тваринництво, як галузь, в економіці країни займає провідне місце, що в першу чергу пояснюється тим, що тваринництво забезпечує населення цінними продуктами харчування. Молочне скотарство є основною ланкою молочного підкомплексу, ефективне функціонування якого багато в чому визначається рівнем розвитку виробництва в даній галузі.

На сучасному етапі розвитку основним його завданням є насичення ринку необхідним асортиментом молочної продукції. Проте в даний час сільське господарство країни і молочне скотарство зокрема характеризуються нестійкістю розвитку. Це висуває в розряд найбільш актуальних надзвичайно складну і багатогранну проблему забезпечення стійкості розвитку сільськогосподарського виробництва. Багато в чому рішення цієї проблеми залежить від проведеної державою політики по відношенню до сільськогосподарських товаровиробників – виробників продукції молочного скотарства. У цьому плані слід відзначити такі заходи, як регулювання обсягів виробництва певних видів продукції шляхом укладання контрактів з товаровиробниками, надання бюджетних асигнувань у вигляді державної підтримки, усунення існуючого диспаритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію і т. п. В цілому мова йде про створення таких умов для сільських товаровиробників, за яких вони відчували б себе господарями власного виробництва і усвідомлювали б значимість одержаних результатів праці. Більш сталий і стабільний розвиток продуктових підкомплексів

країни може бути досягнуто шляхом ефективного використання природних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів входять в нього галузей і виробництв. Саме цим актуальним проблемам і присвячене дисертаційне дослідження

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Білоцерківського національного аграрного університету, а саме: «Кон'юнктура світового та регіональних ринків сільськогосподарської продукції і продовольства за УКТЗЕД 01-24 та вплив її на стан ринкової рівноваги на аграрному ринку України» (державний реєстраційний номер 0108U0008131), у межах якої автором узагальнено напрями розвитку галузі з виробництва молока у провідних країнах світу й обґрунтовано шляхи підвищення конкурентних переваг української молочної продукції на зовнішніх ринках; «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування племінних господарств» (державний реєстраційний номер 0118U003649), де автором обґрунтовано методичні підходи щодо формування інформаційно-аналітичної системи в сільськогосподарських підприємствах-виробниках продукції молочного скотарства, які мають статус «племінного заводу»; «Особливості функціонування малих форм господарювання в агробізнесі України»(державний реєстраційний номер 0118U003640), у межах якої дисертантом здійснено оцінку стійкості малих сільськогосподарських підприємств-виробників молока.

**Загальна оцінка роботи, ступінь обґрунтованості наукових
положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації,
їх достовірність**

Дисертаційна робота В. І. Радька складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Логічна структура побудови змісту дисертаційної роботи засвідчує високий професійний рівень дисертанта, дає підстави для висновку, що її автору в процесі дослідження вдалося досягти поставленої мети та розв'язати основні завдання. Матеріал

викладено послідовно, з відповідністю до завдань та структури дослідження. Обсяг основного тексту дисертаційної роботи викладено на 403 сторінках, список використаних джерел налічує 359 найменувань.

Наукова новизна одержаних результатів визначається сукупністю теоретико-методологічних засад та концептуальних підходів щодо оновлення інституційних, кадрових, інноваційних, технологічних, технічних аспектів забезпечення стійкості сільськогосподарських підприємств – виробників молока. Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом та опублікованими працями Радька В. І. дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації мають достатній рівень обґрунтованості та достовірності. В рамках роботи гіпотезу дослідження автором сформульовано коректно, думки докторанта викладено послідовно, завдяки чому є можливість простежити логіку дослідження. Представлені рекомендації є цілком змістовними та обґрунтованими. В основу теоретичного осмислення й характеристики теоретичних, методологічних і прикладних засад забезпечення стійкості виробництва молока в сільськогосподарських підприємств покладено фундаментальні положення економічної теорії, аграрної економіки, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених у площині формування передумов стійкого розвитку господарств корпоративного сектору аграрної економіки; наукові праці з проблематики розвитку інноваційно-інвестиційних, організаційно-управлінських, техніко-технологічних процесів; спеціалізовані галузеві періодичні видання; аналітичні та статистичні дослідження; статистичну інформацію та публікації міжнародних організацій.

У першому розділі, на основі опрацювання літературних джерел, їх узагальнень та власних міркувань, обґрунтовано понятійний апарат процесу модернізації, узагальнено сутність визначення “стійкість сільськогосподарського підприємства – виробника молока”, виокремлено складові організаційно-економічного забезпечення стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств-виробників молока та систематизовано фактори, що впливають на ефективне його виробництво, висвітлено зарубіжний досвід розвитку молочного скотарства.

У другому розділі поглиблено концептуальні засади забезпечення стійкості сільськогосподарських підприємств з виробництва молока, розкрито методичні підходи до оцінки стійкості сільгоспідприємств, систематизовано складові інформаційно-статистичного забезпечення дослідження стійкості сільськогосподарських підприємств.

У третьому розділі проаналізовано стан і тенденції розвитку виробництва молока у світі, оцінено особливості ведення молочного скотарства в Україні, оцінено економічну стійкість сільськогосподарських підприємств з виробництва молока та вплив державної підтримки на її забезпечення.

У четвертому розділі сформульовано пропозиції щодо подальшого розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах і господарствах населення, розроблено систему внутрішньофірмового планування та матеріально-технічного забезпечення на принципах внутрішньогосподарської логістики, визначено напрями забезпечення стійкого розвитку молочного скотарства на основі створення системи ризик-менеджменту.

У п'ятому розділі обґрунтовано концептуальні засади розвитку кооперації та інтеграції в молочному скотарстві та посилення ролі самоврядних організації в розробці заходів державної та регіональної підтримки.

Вивчення автореферату дозволяє стверджувати про його відповідність основному змісту дисертації, яка вноситься на захист. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій базуються на використанні чинних нормативно-правових актів у сфері інноваційної діяльності, техніко-технологічного оновлення виробничих, обслуговуючих та збутових процесів, земельних відносин, сільського господарства, охорони довкілля, економіки природокористування.

Узагальнення результатів дисертаційного дослідження В. І. Радька свідчить, що значна їх частина виділяється науковою новизною, практичною спрямованістю та системністю. Слід відзначити, що більшість наукових розробок вміщують пропозиції не тільки загальнотеоретичного, а й прикладного характеру

щодо механізмів імплементації цих рекомендацій у практичну діяльність сільськогосподарських підприємств – виробників молока.

Наукова новизна одержаних результатів, їх теоретична і практична значущість

Дисертаційна робота Радька Віталія Івановича характеризується вагомим внеском у розвиток теорії, методології та практичних рекомендацій в царині забезпечення стійкості виробництва молока сільськогосподарських підприємств.

Серед основних наукових здобутків дисертанта, що відзначаються новизною, варто виділити понятійно-термінологічний апарат через доповнення новим змістом сутності поняття «стійкість сільськогосподарського підприємства» як багатоаспектної характеристики, що визначає його здатність запобігати виникненню відхилень від визначених стратегічних цілей під впливом екзогенних і ендогенних факторів.

Слід акцентувати увагу на розробці організаційно-економічного забезпечення стійкості сільськогосподарських підприємств – виробників продукції молочного скотарства як сукупності диференційованих організаційно-структурних інструментів, які обґрунтовано за організаційними, економічними та мотиваційними групами.

Особливої уваги заслуговує розроблені стратегії стійкого розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах на основі врахування типу стійкості, а саме: концентрації, інтеграції, диверсифікації, скорочення, які передбачають посилення ринкових позицій, модернізацію та технічне переозброєння технологічного процесу, удосконалення економічних відносин з переробними підприємствами, організацію постачання на принципах логістики, розширення асортименту за рахунок організації переробки розвитку виробництва товарів технологічно пов'язаних і непов'язаних; для товарно-споживчих і товарних сільських домогосподарств, які шляхом об'єднання в

кооперативи та концентрації виробничих ресурсів стануть основою розвитку малих суб'єктів підприємницької діяльності.

Заслужують на увагу напрацювання щодо концептуальних засад до формування інституціонального середовища функціонування товаровиробників молока, який на відміну від існуючого передбачає: надання доплати за приріст поголів'я корів, придбання племінного поголів'я для особистих селянських господарств; диференційовані форми підтримки сільгосп підприємств залежно від чисельності поголів'я; ведення моніторингу контролю якості й безпеки молока акредитованими лабораторіями; створення координуючого та консультативно-дорадчого органу, що сприятиме підвищенню стійкості суб'єктів агробізнесу різних організаційно-правових форм господарювання в умовах посилення впливу глобалізаційних чинників та стагнації галузі

Результати дисертаційного дослідження В. І. Радька мають вагоме значення для теорії та практики процесів модернізації сільськогосподарських підприємств – виробників молока.

Практичне значення роботи і використання результатів дослідження

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що впровадження розроблених пропозицій сприятиме підвищення соціально-економічної результативності стійкості виробництва молока в сільськогосподарських підприємств, а також покращенню ефективності їх діяльності. Згідно результатів наукових досліджень, дисертантом сформовано низку пропозицій щодо: удосконалення кооперативних відносин сільськогосподарських підприємств із іншими сільськогосподарськими товаровиробниками; оновлення системи менеджменту підприємств; зростання рівня управлінського потенціалу керівників та покращення фахових якостей спеціалістів; створення системи стимулювання колективної роботи менеджерів та підвищенні ціннісно-орієнтованої єдності членів управлінської команди; налагодження співпраці між територіальною громадою і сільськогосподарськими

підприємствами з питань виробництва молока; визначення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств – виробників молока з урахуванням особливостей аграрного виробництва; співпраці кооперативу із закладами вищої освіти регіону. Практичну цінність таких результатів дослідження підтверджують їх довідки про впровадження Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, зокрема механізм формування економічних заходів, які будуть стимулювати нарощення поголів'я корів у господарствах корпоративного сектору аграрної економіки, зокрема щодо надання дотації за збереження корів (довідка № 921/06/14-19 від 29.01.2020р.).

Методичні прогнози подальшого розвитку молочного скотарства використані при розробці програми розвитку сільських територій до 2025 р., яка була схвалена Білоцерківською районною радою (довідка № 02-10-222 від 15.01.2020 р.).

Результати дисертаційного дослідження були використані при формуванні перспективного плану відтворення поголів'я корів молочного напрямку продуктивності з урахуванням очікуваного рівня рентабельного виробництва та реалізації молока в СТОВ ім. Довженка (довідка № 503 від 17.02.2020 р.), також використано розроблену методику оцінки рівня витрат кормів при оцінці ефективності виробництва молока в агрофірмі «Маяк» (довідка № 201 від 22.01.2020 р.).

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами наукових досліджень опубліковано 49 наукових праць загальним обсягом 67,01 друк. арк., з них: 3 колективні монографії (34,6 друк. арк.) та 1 одноосібна монографія (17,4 друк. арк.); 40 статей у наукових фахових виданнях (14,1 друк. арк.), 2 статті в іноземних виданнях (0,86 друк. арк.); 3 тези конференцій (0,05 друк. арк.).

Ознайомлення з публікаціями В. І. Радька у фахових виданнях дає підстави зробити висновок про принциповість в проведених дослідженнях, повноту відображення основних результатів, які включають ознаки наукової новизни, удосконалення теоретичних положень, прикладні рекомендації та організаційні рішення.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Однак дисертаційна робота Радька Віталія Івановича не позбавлена окремих недоліків, дискусійних моментів, що є підставою для висловлення наступних зауважень:

1. Дисертант на високому професійному рівні виклав теоретико-методологічну основу стійкості сільськогосподарських підприємств, спираючись на дослідження провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, що дало можливість сформулювати авторський підхід до трактування поняття «стійкість сільськогосподарського підприємства». Враховуючи той чинник, що нині основним товаровиробником молока в Україні є господарства та малі сільськогосподарські підприємства автору необхідно було більш детально звернути увагу на прояв теорій «стійкості дрібного селянського господарства» та «сімейного господарства».

2. Дисертант на високому рівні розкриває методичні підходи до дослідження стійкості виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах, наголошуючи на певних суб'єктивних підходах щодо формування статистичної інформації. В зв'язку з цим автору необхідно було б звернути увагу на роль і місце сільськогосподарського перепису в забезпеченні об'єктивного відображення статистичної інформації.

3. В третьому розділі автор приділяє значну увагу впливу державної підтримки на забезпечення стійкості виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах. Значне місце в дослідженні дисертанта

займає оцінка трансформаційних процесів методів державної підтримки виробників молока і вплив їх на показники стійкості. В зв'язку з цим автору необхідно було б більш детальніше зупинися на ролі і місцю державної підтримки щодо забезпеченні виробництва молока в основних типах господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

4. Дисертант на високому рівні розкриває чинники, які забезпечують стійкість виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах. Проте, поза увагою дисертанта залишився як стан вітчизняного племінного молочного скотарства і його вплив на забезпечення стійкості сільськогосподарських підприємств – виробників молока в Україні. На нашу думку, це б суттєво підсилило б аналітичність дисертаційного дослідження.

5. Дисертант наголошує, що в нинішніх умовах зростає роль місцевих органів самоврядування в забезпеченні стійкості сільськогосподарських підприємств – виробників молока та трансформації особистих селянських господарств в малі фермерські господарства. В зв'язку з цим автору необхідно було б навести приклади реалізації вищезазначених заходів на прикладі окремої області чи об'єднаної територіальної громади. На нашу думку це б підкреслило б актуальність і соціальну значимість дисертаційного дослідження.

Загалом наведені вище зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертантом дослідження і не впливають на загальний висновок. Робота є завершеною, оригінальною науковою працею і заслуговує позитивної оцінки.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Радька Віталія Івановича на тему “Організаційно-економічне забезпечення стійкості виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах”, що представлена на здобуття вченого ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) є самостійною, завершеною

кваліфікаційною науковою працею, виконаною на належному теоретичному та методологічному рівні, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, спрямовані на розв'язання важливої наукової проблеми - забезпечення стійкості виробництва молока у сільськогосподарських підприємств.

За своїм змістом, актуальністю, новизною, важливістю одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованістю і достовірністю, а також практичною цінністю сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Радька Віталія Івановича відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), іншим чинним нормативним актам Міністерства освіти і науки України, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри обліку і оподаткування

Міжрегіональної Академії управління персоналом

В.С. Ніценко

